

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS LYTIES PAGRINDU UAB „AINAVA“ TEIKIANT AUTOMOBILIŲ PLOVIMO PASLAUGAS TYRIMO

2018 m. birželio 19 d. Nr. (18)SI-6)SP-55

Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba (toliau – Tarnyba) 2018 m. gegužės 31 d. gavo informaciją apie tai, kad 2018 m. gegužės 29 d. socialinio tinklo *Facebook* UAB „Ainava“ (toliau - Bendrovė) paskyroje buvo paskelbta, kad moterims kiekvieną trečiadienį Bendrovės automobilių švaros centre laukia ypatingas pasiūlymas – moterys trečiadieniais automobilių nusiplauti galės su 20 procentų nuolaida. Socialiniame tinkle *Facebook* paskelbtoje reklamoje pateikta informacija galimai pažeidžia įstatymų, reglamentuojančių lygių galimybių principus nuostatas.

Lygių galimybių kontrolierė, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 17 straipsnio 1 dalimi, pradėjo tyrimą savo iniciatyva dėl galimo Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 7 straipsnio 2 punkto pažeidimo. Pagal šį punktą prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, įgyvendindamas moterų ir vyrų lygias teises, privalo suteikdamas vartotojams informaciją apie gaminius, prekes ir paslaugas arba jas reklamuodamas, užtikrinti, kad joje nebūtų išreiškiamas pažeminimas, paniekinimas arba teisių apribojimas ar privilegijų teikimas dėl asmens lyties bei formuojamos visuomenės nuostatos, kad viena lytis pranašesnė už kitą.

Vadovaujantis Lygių galimybių įstatymo 30 straipsnio 1 ir 2 dalimis, 2018 m. birželio 7 d. raštu Nr. (18)SI-6)S-335 Bendrovės vadovo buvo paprašyta paaiškinti, ar Bendrovės automobilių švaros centre už tas pačias paslaugas moterims taikomos mažesnės kainos nei vyrams; jei taip – dėl kokių priežasčių; ar taikant šią akciją taikomos kažkokios papildomos sąlygos; kieno iniciatyva ir kiek laiko šios nuolaidos buvo (yra, bus) taikomos. Taip pat paprašyta pateikti kitą svarbią informaciją, susijusią su atliekamu tyrimu.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

Tarnyboje 2018 m. birželio 8 d. buvo gautas Bendrovės 2018 m. birželio 8 d. raštas Nr. SR-1806-54 „Dėl informacijos pateikimo“. Rašte Bendrovė nurodo, kad paskelbė akciją vadovaudamasi Bendrovės partnerio, Vokietijos įmonės „Otto Christ AG“, rekomendacija, siūlančia pritraukti moteris naudotis tekstiline tuneline automobilių plovykla, įrengta naujai atidarytame automobilių švaros centre. Todėl vieną dieną per savaitę – trečiadieniais – norint kuo plačiau paskleisti žinią apie naujai atidarytą automobilių švaros centrą, moterims siūloma išbandyti pirmiau minėtos automobilių plovyklos paslaugas su nuolaida. Bendrovė pabrėžia, kad šia akcija nebuvo siekiama pažeminti, paniekinti arba apriboti teisių ar teikti privilegijas dėl asmens lyties bei formuoti visuomenės nuostatas, kad viena lytis pranašesnė už kitą. Taikomai akcijai jokios papildomos sąlygos nėra taikomos, pagrindinis akcijos tikslas yra parodyti, kad tekstilinėms tunelinėms automobilių plovykloms yra lengva ir patogiu naudotis, taip pat norint pristatyti naują paslaugą. Minėtos akcijos laikotarpis nėra apibrėžtas.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

Tyrimo metu buvo vertinama, ar Bendrovė paskelbdama informaciją apie tai, kad trečiadieniais moterims taikoma 20 procentų nuolaida automobilių plovimo paslaugoms, nepažeidžia Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 7 straipsnio 2 punkto nuostatų, pagal kurias prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, įgyvendindamas moterų ir vyrų lygias teises, privalo suteikdamas vartotojams informaciją apie gaminius, prekes ir paslaugas arba jas reklamuodamas, užtikrinti, kad joje nebūtų išreiškiamas pažeminimas, paniekinimas arba teisių apribojimas ar privilegijų teikimas dėl asmens lyties bei formuojamos visuomenės nuostatos, kad viena lytis pranašesnė už kitą.

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos, kurios tikslas – saugoti pagrindines žmogaus teises, atitinkančias Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos garantuojamas teises, III antraštinėje dalyje, skirtoje lygybei, įtvirtintas lygybės prieš įstatymą principas (20 straipsnis), taip pat įtvirtintas bet kokios diskriminacijos draudimas, ypač dėl asmens lyties, rasės, odos spalvos, tautinės ar socialinės kilmės, genetinių bruožų, kalbos, religijos ar tikėjimo, politinių ar kitokių pažiūrų, priklausymo tautinei mažumai, turtinės padėties, gimimo, negalios, amžiaus, seksualinės

orientacijos. Specifiškai 23 straipsnyje nustatomas moterų ir vyrų lygybės principas, pabrėžiama, kad visose srityse turi būti užtikrinta moterų ir vyrų lygybė, įskaitant priėmimą į darbą, darbą ir atlyginimą. Pagal Chartijos turinį darytina išvada, kad Europos Sąjungos institucijoje skiriamas ypatingas dėmesys lyčių lygybei.

2004 m. gruodžio 13 d. Tarybos direktyva 2004/113/EB įgyvendinamas vienodo požiūrio į moteris ir vyrus principas dėl galimybės naudotis prekėmis bei paslaugomis ir prekių tiekimo bei paslaugų teikimo, siekiama sukurti sistemą kovai su diskriminacija dėl lyties ir užtikrinti lygias galimybes naudotis prekėmis bei paslaugomis ir tiekti prekes bei teikti paslaugas, siekiama valstybėse narėse įgyvendinti vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principą. Direktyvoje teigiama, kad vyrų ir moterų lygybės principas yra vienas iš Europos Sąjungos pagrindinių principų.

Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintas pamatinis lygybės principas. Konstitucijos 29 straipsnyje skelbiama, jog įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys yra lygūs, žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Aiškindamas Konstitucijos 29 straipsnio nuostatas, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas, kurio turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant, ir vykdant teisingumą, įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas reiškia žmogaus prigimtine teise būti traktuojamam vienodai su kitais, įtvirtina formalią visų asmenų lygybę, taip pat kad asmenys negali būti diskriminuojami arba kad jiems negali būti teikiama privilegijų (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas). Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas, atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius (Konstitucinio Teismo 1998 m. lapkričio 11 d. nutarimas). Konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas būtų pažeistas, jeigu tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, būtų kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas (Konstitucinio Teismo 1996 m. lapkričio 20 d. ir 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimai).

Lygių galimybių įstatymo 1 straipsnyje nustatyta, jog šio įstatymo paskirtis – užtikrinti, kad būtų įgyvendintos Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsnio nuostatos, įtvirtinančios asmenų lygybę ir draudimą varžyti žmogaus teises ir teikti jam privilegijas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Taip pat šiuo įstatymu siekiama, kad būtų įgyvendintos ir Europos Sąjungos teisės aktų, nurodytų šio įstatymo priede, kitų tarptautinių sutarčių nuostatos. Taigi

Konstitucijoje įtvirtintos asmenų lygybę reglamentuojančios pagrindinės nuostatos yra perkeltos į Lygių galimybių įstatymą, kuris draudžia diskriminaciją šio įstatymo taikymo srityje ne tik dėl konstitucinių nediskriminavimo pagrindų, bet ir dėl kitų žmogaus tapatybės požymių ar priskiriamų savybių, kurios yra įtvirtintos Lygių galimybių įstatyme.

Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje diskriminacija apibrėžiama kaip tiesioginė ar netiesioginė diskriminacija, priekabiavimas, nurodymas diskriminuoti dėl lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos. Tiesioginė diskriminacija pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 9 dalį laikomas elgesys su asmeniu, kai dėl pirmiau išvardintų pagrindų asmeniui taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui. Analogiškos nuostatos numatytos atitinkamose Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 ir 9 dalyse.

Tiriamu atveju Bendrovės automobilių plovykloje trečiadieniais moterims taikomos išskirtinės nuolaidos už plovimo paslaugas. Tyrimo metu nustatyta, kad Bendrovė paskelbė akciją pagal plovyklos gamintojos, Vokietijos įmonės „Otto Christ AG“, rekomendacijas, siekiant pritraukti asmenis naudotis tekstiline tuneline automobilių plovykla. Nuolaidos taikomos siekiant paskleisti žinią apie naujai atidarytą automobilių švaros centrą, o pagrindinis akcijos tikslas – parodyti, kad tekstilinėmis automobilių plovyklomis yra lengva ir patogiu naudotis. Bendrovės rašte nebuvo paaiškinta, kodėl pasirinkta būtent tokia asmenų grupė (moterys), kuriai taikomos nuolaidos.

Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 7 straipsnio 2 punkte numatyta, kad prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, įgyvendindamas moterų ir vyrų lygias teises, privalo suteikdamas vartotojams informaciją apie gaminius, prekes ir paslaugas arba jas reklamuodamas, užtikrinti, kad joje nebūtų išreiškiamas pažeminimas, paniekimas arba teisių apribojimas ar privilegijų teikimas dėl asmens lyties bei formuojamos visuomenės nuostatos, kad viena lytis pranašesnė už kitą. Pagal Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 13 straipsnio 2 punktą prekių pardavėjo, gamintojo ar paslaugų teikėjo veiksmai pripažįstami pažeidžiantys moterų ir vyrų lygias teises, jeigu dėl asmens lyties, įskaitant mažiau palankų požiūrį į moteris dėl nėštumo ir gimdymo bei vaiko žindymo, informuojant apie gaminius, prekes ir paslaugas arba reklamuojant jas, formuojamos visuomenės nuostatos, kad viena lytis pranašesnė už kitą, taip pat vartotojai diskriminuojami dėl jų lyties.

Šiuo atveju skelbiamoje informacijoje apie taikomą 20 procentų nuolaidą pasinaudoti automobilių plovyklos paslaugomis nurodoma, kad nuolaida taikoma tik moterims. Bendrovė nepateikė pagrindimo, dėl kokių priežasčių nuolaidas už vienodas paslaugas taikė tik moterims. Nuolaidų taikymas tik vienos lyties vartotojams negali būti laikytinas tinkama priemone siekiant Bendrovės nurodytų plovyklos privalumų demonstravimo tikslų.

Pažymėtina, kad, remiantis Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 7 straipsnio 1 punkto nuostatomis, prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, įgyvendindamas moterų ir vyrų lygias teises, privalo visiems vartotojams, nesvarbu, kokia jų lytis, taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas ar garantijas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas.

Darytina išvada, kad Bendrovė, moterims teikdama automobilių plovimo paslaugas mažesne kaina nei vyrams, nepagrįstai vyrams ir moterims taikė skirtingas apmokėjimo sąlygas už tas pačias paslaugas, o socialinio tinklo Facebook Bendrovės paskyroje, skelbdama informaciją apie tokias paslaugų teikimo sąlygas, diskriminavo vartotojus dėl jų lyties. Konstatuotina, jog šiais veiksmais Bendrovė padarė Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 13 straipsnio 1 ir 2 punktuose įtvirtintus pažeidimus.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, bei vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 14 straipsniu, 15 straipsniu, 29 straipsnio 2 dalies 2 punktu, 30 straipsnio 3 dalimi,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Kreiptis į Bendrovės vadovą ir siūlyti nutraukti moterų ir vyrų lygias teises pažeidžiančius veiksmus, t. y. visiems vartotojams, nesvarbu, kokia jų lytis, taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas už automobilių plovimo paslaugas, bei pašalinti iš Bendrovės socialinio tinklo *Facebook* skelbiamą informaciją, pagal kurią moterims trečiadieniais taikoma 20 procentų nuolaida naudojantis automobilių plovimo paslaugomis.

2. Įpareigoti Bendrovės vadovą išnagrinėti šį sprendimą ir apie nagrinėjimo rezultatus bei sprendimo vykdymą informuoti Lygių galimybių kontrolierę per 30 dienų nuo sprendimo gavimo dienos.

3. Su sprendimu supažindinti Bendrovės vadovą.

Sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) arba apygardos administraciniam teismui.

Lygių galimybių kontrolierė

Agneta Skardžiuvienė